

JEL E60, E66, O11

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2024-3-6>

Олександр Сергійович СОЛОСІЧ,

асистент кафедри економіки і підприємництва,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: [0000-0003-0057-463X](https://orcid.org/0000-0003-0057-463X)

Владислава Анатоліївна ШВЕЦЬ,

студентка кафедри економіки і підприємництва,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: [0009-0009-4189-8922](https://orcid.org/0009-0009-4189-8922)

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дана стаття присвячена дослідженню ключових параметрів, які характеризують макроекономічну безпеку національної економіки України в умовах воєнного стану, та якісній диференціації найбільш впливових факторів, що визначають поточну ситуацію та перспективи забезпечення стійкого розвитку макроекономічної системи. У межах статті авторами надано ґрунтовний аналіз поточного стану та динаміки основних аналітичних параметрів макроекономічної безпеки національної економіки й виявлено високий ступінь впливовості воєнного стану та активних бойових дій на відповідні динамічні ряди показників (інфляційна динаміка, показники безробіття, показники реалізації боргової політики, зміни обсягів промислового виробництва, динаміка інвестиційних потоків, особливості провадження політики формування курсу національної валюти). Авторами запропоновано підхід до формування якісної диференціації факторів впливу на забезпечення макроекономічної безпеки держави в умовах воєнного стану з використанням функціонального підходу. Ідентифіковано такі групи факторів як фіскальні, монетарні, інституціональні, соціальні, зовнішньоекономічні, інвестиційні та геополітичні. На підставі проведеного аналізу розроблено перелік перспективних напрямів розробки державної політики, націленої на стабілізацію ключових безпекових параметрів макроекономічного середовища у відповідних умовах та формування системних передумов перспективного економічного зростання.

Ключові слова: економічна безпека, макроекономічна безпека, макроекономічна безпека держави, фактори макроекономічної безпеки, безпека, воєнний стан.

Oleksandr SOLOSICH,

assistant of the Department of Economics and Entrepreneurship,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

Vladislava SHVETS,

student of the Department of Economics and Entrepreneurship,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

RESEARCH OF THE FACTORS INFLUENCED ON ENSURING MACROECONOMIC SECURITY OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL LAW

This article is devoted to the study of key parameters characterizing the macroeconomic security of the national economy of Ukraine under martial law and to the qualitative differentiation of the most influential factors determining the current situation and prospects for ensuring sustainable development of the macroeconomic system. In the article, the authors present a thorough analysis of the current state and dynamics of the main analytical parameters of macroeconomic security of the national economy and reveal a high degree of influence of martial law and active hostilities on the relevant dynamic series of indicators (inflation dynamics, unemployment rates, indicators of debt policy implementation, changes in the volume of industrial production, dynamics of investment flows, peculiarities of the implementation of the policy of the national currency exchange rate formation). The authors propose a functional approach to forming a qualitative differentiation of factors influencing the macroeconomic security of the state under martial law. The authors identify fiscal, monetary, institutional, social, foreign economic, investment, and geopolitical factors. Based on the analysis, a list of promising directions for developing state policy aimed at stabilizing the key security parameters of the macroeconomic environment in the relevant conditions and forming systemic prerequisites for promising economic growth is developed.

Keywords: economic security, macroeconomic security, macroeconomic security of the state, macroeconomic security factors, security, martial law.

Постановка проблеми. Одним з ключових напрямів формування та реалізації ефективної політики у сфері функціонування вітчизняного макроекономічного середовища є забезпечення внутрішньої стабільності господарської системи на національному рівні та підтримка сталого функціонування й відповідного комплексу взаємозв'язків між економічними системами нижчих ієрархічних рівнів організації (регіональних, локальних, галузевих тощо). Першочерговим викликом сучасності, що й обумовлює актуалізацію порушеної проблематики дослідження, є вплив прямих та опосередкованих факторів дії правового режиму воєнного стану у частині забезпечення сталості та безпеки вітчизняного макроекономічного середовища, вплив яких фіксується у відповідних багатоаспектних та поліфункціональних проявах. З одного боку, має місце істотна дестабілізація основних інфляційних, боргових, бюджетних, соціальних індикаторів функціонування макроекономічної системи паралельно відповідних значних структурних зрушень. З іншого боку, значна руйнація об'єктів вітчизняного виробничо-промислового потенціалу, обмеження логістичного характеру, високі показники міграції населення та активні процеси релокації підприємницьких суб'єктів є прямим наслідком активних бойових дій, що, відповідним чином, позначається на діловій активності економічних акторів, зумовлюючи її активний спад під впливом масового закриття підприємств, дефіциту робочої сили та наявності перманентних загроз фізичній безпеці як кадрового складу, так і безпосередньо майну підприємницьких суб'єктів. Окреслена ситуація актуалізує питання забезпечення внутрішньої сталості макроекономічного середовища, зміщуючи фокус уваги на безпекові аспекти забезпечення стабільного функціонування макроекономічної системи. За таких обставин, держава та інституційне середовище виступають ключовою ланкою у підтримці економічної безпеки підприємницького сектору в цілому, що зумовлено зростанням залежності останніх від мінливих факторів зовнішнього впливу. Саме тому, наразі, важливим напрямом академічних досліджень є формування обґрунтованої якісної диференціації факторів забезпечення макроекономічної безпеки України в умовах воєнного стану, що належним чином враховує поточну кон'юнктуру динаміку як в загальноекономічному, так і в інституційному вимірах дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика аналізу питань функціонування макроекономічних систем, їх об'єктного та суб'єктного складу, функціональних компонентів, інструментального та методичного забезпечення управління у рамках національної економічної системи тривалий час викликає активний академічний інтерес серед вітчизняних та іноземних вчених.

Особливої вагомості даний дослідницький напрям набуває в контексті актуалізації безпекової проблематики, пов'язаної безпосередньо з дією правового режиму воєнного стану та об'єктивізацією конкретних викликів щодо підтримки внутрішньої стійкості й стабільності функціонування макроекономічної системи та її основних агентів.

Окремої уваги заслуговують численні дослідницькі напрацювання у сфері формування теоретичних засад аналізу макроекономічних систем та прогнозування відповідних безпекових станів зовнішнього середовища, втілених у працях таких вчених як В. Базилевич, О. Власюк, С. Давиденко, Л. Гончаренко, Б. Дергалюк, Г. Козаченко, М. Корецький, П. Круш, Ю. Макогон, В. Пономарьов, Ю. Самойленко, С. Тульчинська, Я. Жаліло, Л. Яремко.

Разом з тим, попри наявність широкого кола теоретико-методичних напрацювань, що виявляють та описують специфіку функціонування макроекономічних систем, недостатньо дослідженим залишається безпековий аспект, зокрема у частині якісної диференціації актуального спектру факторів впливу на забезпечення макроекономічної системи під впливом динамічних процесів та об'єктивних загроз, викликаних активними бойовими діями й правовим режимом воєнного стану в Україні.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є аналіз поточного стану та динаміки ключових параметрів забезпечення макроекономічної безпеки держави та здійснення на його основі якісної диференціації за функціональною ознакою найбільш впливових факторів на макроекономічну безпеку України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день, одним з превалюючих напрямів організації державної політики у сфері економічного зростання та розбудови стійкого інституційно-правового середовища реалізації господарської діяльності прогресивних країн світу є забезпечення макроекономічної безпеки держави. До основних причин актуалізації відповід-

них викликів належить інтенсифікація глобальних кризових явищ, що знаходить своє вираження у високому рівні волатильності світових ресурсних ринків, наростання геополітичної напруги навколо міждержавних зовнішньоторговельних відносин, подальше поглиблення існуючих асиметрій розвитку глобальної економіки, подолання наслідків пандемії коронавірусної хвороби тощо. Означені процеси набувають більш загрозливого характеру з позиції оцінювання їх впливу на макроекономічну безпеку України, враховуючи фактор активних бойових дій, що вкрай негативно впливають на основні параметри конкурентоспроможності вітчизняного підприємницького сектору, зумовлюють руйнацію національного інфраструктурного потенціалу (виробничого, енергетичного, інженерно-комунікаційного, інтелектуально-кадрового тощо), виступають основною причиною трансформації вітчизняної фінансової політики у частині намірів урядових установ до збільшення податкового навантаження та істотної репріоритизації напрямів видаткових асигнувань уряду у бік фінансування оборонно-промислового комплексу, розвитку оборонної інфраструктури та відновлення зруйнованих, в результаті військової агресії, цивільних об'єктів. Саме тому, беручи до уваги вищевикладені факти, наразі особливої вагомості набуває поглиблене дослідження поточних параметрів макроекономічної безпеки національної економіки у розрізі відповідних кількісних та якісних індикаторів, статичного та динамічного характеру з метою формування оновленої конфігурації функціональних факторів впливу на забезпечення макроекономічної безпеки України в умовах воєнного стану.

До прикладу, одним з важливих показників оцінювання безпекового стану макроекономічної системи є інфляційні параметри, які істотно впливають як на рівень показників реального економічного достатку, так і чинять провідний вплив на рівень життя населення. Згідно з інформацією Національного банку [1], індекс споживчих цін у 2022 році демонструє зростання на 26,6%. Попри продовження агресії країни-терориста, у 2023 – 2024 рр. монетарна політика залишається стримувальною, урядом запроваджена нормативна фіксація тарифів на сплату комунальних послуг, позитивним аспектом слугувало часткове зниження глобальних рівнів цін на енергоносії, що приводить до контрольованої дефляції у річному вимірі, формуючи підґрунтя щодо переходу до етапу більш гнучкого режиму курсоутворення.

За інформацією Світового банку (World Bank Group) [1, С. 140] найбільші збитки у соціальному секторі пов'язані з безповоротною втратою робочих місць і трудових ресурсів. Рівень безробіття зріс на 2,2% у 2022 р., порівнюючи із показником попереднього періоду. Показники безробіття та неповна зайнятість виражена серед внутрішньо переміщених осіб найбільшою мірою. Станом на січень 2023 року 50% домогосподарств внутрішньо переміщених осіб отримували заробітну плату як основне джерело доходу та потребували надання відповідних соціальних виплат з боку держави. Не менш важливим постає проблематика соціально-економічної інтеграції внутрішньо переміщених осіб, зокрема у частині працевлаштування. Саме тому у 2022 році урядом було запроваджено субсидію для роботодавців на працевлаштування внутрішньо переміщених осіб в розмірі 6500 грн на місяць протягом двох місяців.

Не менш важливим аспектом оцінювання макроекономічної безпеки держави є актуальні описові параметри боргової політики. Так, частка зовнішнього державного боргу у 2022 році збільшилась на 52,4%, перевищуючи показник 2014 року – 88,4%, проте є найвищою у порівнянні з попереднім періодом [2]. Загалом, протягом 2021 – 2024 рр. має місце тенденція до суттєвого зростання рівнів аналітичних параметрів оцінки державного боргу України, що перевищує динамічні індикатори зростання ВВП. Це призвело до пришвидшеного збільшення співвідношення цих двох величин, демонструючи істотний рівень боргового навантаження на макроекономічну систему. Однак, незважаючи на наявність позитивної динаміки за окремими показниками, попередньо згадане боргове навантаження залишається високим, що має потенційні ризики у частині підтримки макроекономічної стабільності.

Слід також відзначити зміну підходів центрального банківського регулятора щодо провадження монетарної політики у частині питань курсоутворення, а саме: у 2023 році Національним банком України було здійснено відхід від політики фіксованого курсу, внаслідок чого національна валюта здешевшала на близько 11%. Разом з тим, на сьогоднішній день, відсутня негативна динаміка у питанні можливої девальвації національної валюти, що, попри активні бойові дії, пояснюється достатнім рівнем забезпечення національних золотовалютних резервів та регулярністю надходжень траншів макрофінансової допомоги від країн-партнерів. Утім, на даний час можливості до ревальвації є обмеженими,

що обумовлюється динамікою показників зовнішньоторговельних операцій у частині відповідних співвідношень фінансових потоків від імпорту та експорту. Зростання показника сальдо зовнішньої торгівлі та зниження частки експорту у ВВП засвідчують наявність відповідних викликів для національної економіки. З 2023 р. транспортно-торговельний сектор України зіткнувся з низкою проблем, зокрема: припинення дії «Чорноморської угоди», завдяки якій за період в 1 рік було експортовано близько 33 млн т зерна, удари по судноплавній інфраструктурі Одеси та Миколаєва (портова інфраструктура Дунаю) та лімітування ініціативи «Шляхи солідарності», загальна вартість торгівлі, через яку протягом близько 1,5 року, оцінюється у 108 млрд євро [1, С. 153].

Промислове виробництво і торгівля посідали третину ВВП України і забезпечували 6 млн робочих місць у довоєнний період. З 2022 р. кількість підприємств зменшилася на 15%, більшість з яких (близько 80%) належали до категорії малого та середнього підприємництва. Причинами означеного явища стало скорочення попиту та доступного експорту, пошкодження та знищення активів, гостра нестача ресурсів, ускладнення щодо організації та налагодження логістичних операцій, лімітоване фінансування тощо. Значна кількість компаній, майже 50% яких – це сектор оптової торгівлі, здійснили релокацію у більш безпечні регіони. Наразі підприємницький сектор України, попри означений вище спектр проблем логістичного, інфраструктурного, кадрового та фінансового характеру, демонструє позитивну динаміку, що виявляється у частковому зростанні рівня промислового виробництва. До прикладу, статистичні зведення на початку 2024 року сигналізують про зростаючу динаміку на рівні 11,1% в порівнянні з аналогічним періодом 2023 року [3]. Фінансовий рахунок платіжного балансу значно варіювався від високих від'ємних значень у 2023 році та пониженням у 2024 році. Резерви ж зменшилися в аналізований період, але завдяки підтримці міжнародних партнерів, відповідні рівні показників залишаються позитивними [4].

Також варто враховувати різкі коливання іноземних інвестицій протягом 2021 – 2024 рр., що створює додаткові ризики для економічного зростання в найближчій перспективі [5]. Початок повномасштабної військової агресії та подальші кризові явища спричинили істотне зростання вартості капіталу та закономірне зниження інвестиційної активності. Проте слід відзначити відсутність

системної динаміки у контексті аналізу рівнів інвестиційних потоків, що обмежує відповідні можливості у формуванні репрезентативних прогнозів.

Виходячи з поданого вище аналізу ключових параметрів, що відображають стан та динаміку рівня макроекономічної безпеки України, можна стверджувати про наявність істотного впливу чинника активних бойових дій на особливості функціонування вітчизняної макроекономічної системи, зокрема у питаннях забезпечення економічної безпеки, що, в свою чергу, актуалізує проблематику якісного оновлення та відповідної якісної диференціації факторів впливу на рівень макроекономічної безпеки держави в умовах воєнного стану.

Принагідно зазначимо, що макроекономічна безпека як поняття охоплює широке коло поліфункціональних аспектів організації стабільного функціонування економічної системи (монетарний, фіскальний, зовнішньоторговельний, соціальний тощо) у розрізі поточної та перспективної спроможності держави до превенції та протидії загрозам різноманітного характеру з метою підтримки внутрішньої фінансово-економічної стійкості та забезпечення сталого економічного зростання. Як справедливо зазначає Дахнова О.Є. [6], досягнення оптимального рівня безпеки макроекономічної системи ставить на меті досягнення макроекономічної стабільності, яка включає велику кількість компонент: від повної зайнятості населення і аж до досягнення балансу у зовнішньо-економічних відносинах.

Пропонуємо провести якісну диференціацію факторів впливу на забезпечення макроекономічної безпеки держави в умовах воєнного стану. При цьому, за основу пропонується використати функціональний підхід, що відповідним чином описує ключові компоненти оцінювання макроекономічної безпеки держави в цілому, які в свою чергу характеризуються відповідним комплексом внутрішніх взаємопов'язаних процесів та явищ, що безпосередньо впливають на стійкість та стабільність макроекономічного середовища.

Фіскальні фактори. Дана група факторів набуває особливого значення в контексті забезпечення макроекономічної безпеки держави в умовах воєнного стану, що пояснюється прямою потребою в збалансуванні проактивного підходу в бюджетній політиці у частині репріоритизації напрямів видаткових надходжень і зміни

джерел доходів бюджету та ступеня податкового навантаження, що, в свою чергу, має забезпечувати відповідні дохідні потреби бюджету й уникати надмірного негативного впливу на фінансову стійкість підприємницького сектору. До даної групи факторів належать: маніпулювання рівнями податкових ставок, зміна положень адміністрування податків, запровадження спеціального порядку сплати податків та зборів, податкове пільгування, рівень фіскальної децентралізації, зміна пріоритетних напрямів державних видатків, залучення макрофінансової допомоги.

Монетарні фактори представлені сукупністю процесів, явищ та базових макроекономічних параметрів, що визначають підвалини державної політики у сфері організації та регулювання грошового обігу та грошової маси, при цьому ключовою інституційною одиницею, що формує нормативну основу функціонування відповідних процесів, є центральний банківський регулятор. Монетарні фактори містять: зміну рівнів облікової ставки, норми обов'язкового резервування, правила готівкового та безготівкового обігу для фізичних та юридичних осіб, формування політики курсоутворення, здійснення валютних інтервенцій, випуск військових облігацій. Монетарні фактори відіграють першочергову роль у контексті динаміки розвитку інфляційних процесів, курсової стабільності та доступності кредитних ресурсів для підприємницьких утворень.

Інституціональні фактори визначають поточний інституційно-правовий ландшафт, характеризуючи стійкість функціонування системи публічного управління, судової системи та державного апарату в цілому під впливом високого рівня невизначеності та дестабілізуючого впливу воєнного стану й активних бойових дій. У контексті проблематики макроекономічної безпеки інституціональні фактори спрямовані на підтримку законності та стабільності внутрішньодержавних процесів.

Соціальні фактори охоплюють проблематику налагодження стабільної системи соціального забезпечення в умовах дефіцитності фінансових ресурсів та поглиблення викликів гуманітарного характеру, паралельно забезпечуючи збалансування розподілу трудових ресурсів між оборонним сектором та потребами підприємницьких структур в умовах прискореної активізації міграційних процесів.

Зовнішньоекономічні фактори характеризують особливості налагодження міждержавних торговельних відносин, їх основних

напрямів та умов реалізації. Особливість даної групи факторів полягає у наявності вагомого впливу на рівень макроекономічної безпеки держави у контексті показників співвідношень експортно-імпорتنних операцій, зміни логістичних коридорів та напрямів зовнішньоторговельної співпраці, організації оборонних закупівель, формування сприятливих тарифних умов відповідної співпраці, враховуючи фактор активних бойових дій та заходів щодо протидії діям країни-агресора.

Інвестиційні фактори визначають перспективи залучення капітальних ресурсів вітчизняним підприємницьким сектором з метою забезпечення стабільного фінансування основної діяльності та організації інноваційного розвитку. В даній групі факторів охоплені параметри сприятливості вітчизняного макроекономічного середовища у питанні залучення відповідних інноваційних потоків (загальний рівень податкового навантаження, поширеність корупційних практик та рівень корупційності економіки, наявність програм стимулювання та пільгування інноваційної діяльності, система гарантій, повноцінне функціонування інституту права власності та ефективність судової системи тощо).

Геополітичні фактори. Дана група факторів містить процеси та явища глобального характеру, які прямо або опосередковано впливають на систему організації міжнародних зовнішньоторговельних та політичних відносин держави з іншими країнами світу, відповідним чином впливаючи на актуальні напрями міждержавної співпраці, забезпечення оборонних потреб, інвестиційний клімат тощо.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження факторів впливу на макроекономічну безпеку України в умовах воєнного стану, можна ідентифікувати такі пріоритетні напрями розробки управлінської політики з метою стабілізації макроекономічного середовища у вищезазначених умовах та формування первинних засад перспективного економічного зростання: (1) формування гнучких підходів щодо реалізації податкової політики, зокрема у частині стимулювання інноваційного підприємництва; (2) розробка обґрунтованих програм відновлення пошкодженої інфраструктури, залучення іноземних партнерів до питань фінансування відповідних заходів [7, С. 101]; (3) активізація заходів у частині управління та реструктуризації державного боргу; (4) сприяння створенню нових робочих місць та

забезпечення конкурентоспроможності національного виробника; (5) організація системної взаємодії державних установ, приватного сектору та громадськості; (6) створення комплексних програм інтеграції внутрішньо переміщених осіб; (7) сприяння розвитку процесів інтелектуалізації економічної діяльності інноваційно-орієнтованого типу [8].

Таким чином, забезпечення макроекономічної безпеки держави потребує комплексної багаторівневої співпраці основних суб'єктів економічного процесу у відповідному поліфункціональному вимірі з метою підтримки економічної стійкості та формування адаптивних та резильєнтних характеристик макроекономічної системи.

Висновки та пропозиції. В результаті проведеного дослідження було реалізовано ґрунтовний аналіз поточного стану та динаміки основних параметрів макроекономічної безпеки держави в умовах воєнного стану, на основі якого проведено якісну диференціацію факторів впливу на параметри безпекового рівня макроекономічної системи. У ході дослідження здійснено аналіз базових статистичних індикаторів у розрізі відповідних макроекономічних показників та запропоновано якісний розподіл факторів забезпечення макроекономічної безпеки за такими функціональними групами: фіскальні, монетарні, інституціональні, соціальні, зовнішньоекономічні, інвестиційні та геополітичні. Запропоновано перелік перспективних напрямів вдосконалення державної політики у частині забезпечення макроекономічної безпеки держави.

Перспективними напрямками подальших досліджень у межах відповідного поля прикладних академічних досліджень є аналіз інструментального забезпечення підтримки макроекономічної безпеки держави та розробка відповідних механізмів формування комплексної державної політики у даній сфері.

© **Солосіч О.С., Швець В.А., 2024**

ЛІТЕРАТУРА

1. Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення. RDNA3. *World Bank Group*. 2023. URL: https://documents1.worldbank.org/curated/en/099052424093538084/pdf/P18017413ae33d0631a12716104d67eee4a.pdf?_gl=1*1h7df0h*_gcl_au*MTk2NTUzMTA5Ny4xNzIzNDZzNDQ0 (дата звернення 30.08.2024).

2. Державний борг України. *МінфінМедіа*. 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (дата звернення 30.08.2024).

3. Індекси промислової продукції в Україні. *Державна служба статистики України*. 2024. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm (дата звернення 30.08.2024).

4. Зовнішньоекономічна діяльність та платіжний баланс. *Державна служба статистики України*. 2024. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/menu/zovn_d.htm (дата звернення 30.08.2024).

5. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. *МінфінМедіа*. 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi> (дата звернення 30.08.2024).

6. Дахнова О.Є. Оцінка стану макроекономічної безпеки України. *Інфраструктура ринку*. 2019. №30. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019 ukr/19.pdf

7. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки підприємництва в умовах воєнного стану. *Економіка та управління підприємством. Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 3 (79). С. 97 – 102. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2022-79-14> (дата звернення 30.08.2024).

8. Tulchynska S., et al. Artificial intellectualization in the assessment system of the safe development of economic entities. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. 2024. Vol. 102. No 8. URL: <https://www.jatit.org/volumes/Vol102No8/6Vol102No8.pdf> (дата звернення 30.08.2024).

REFERENCES

1. Shvydka otsinka zavdanoi shkody ta potreb na vidnovlennia. RDNA3. [Rapid assessment of damage and restoration needs. RDNA3.]. *World Bank Group*. 2023. available at: https://documents1.worldbank.org/curated/en/099052424093538084/pdf/P18017413ae33d0631a12716104d67eee4a.pdf?gl=1*1h7df0h*_gcl_au*MTk2NTUzMTA5Ny4xNzIzNDZnZnZQ0 (Accessed 30 August 2024).

2. Derzhavnyj borh Ukrainy. [National debt of Ukraine]. *MinfinMedia*. available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (Accessed 30 August 2024).

3. Indeksy promyslovoi produktsii v Ukraini. [Indices of industrial production in Ukraine.]. *State Statistics Service of Ukraine*. 2024. available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm (Accessed 30 August 2024).

4. Zovnishn'oekonomichna diial'nist' ta platizhnyj balans. [Foreign economic activity and balance of payments.]. *State Statistics Service of Ukraine*.

2024. available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/menu/zovn_d.htm (Accessed 30 August 2024).

5. Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu. [Foreign direct investment (FDI) in Ukraine]. *MinfinMedia*. available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi> (Accessed 30 August 2024).

6. Dakhnova O. Ye. (2019). Otsinka stanu makroekonomichnoi bezpeky Ukrainy. [Assessment of the state of macroeconomic security of Ukraine]. *Market Infrastructure*. No 30. available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/19.pdf (Accessed 30 August 2024).

7. Tulchynska S. O. Solosich O. S. (2022). Kontseptual'ni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemnytstva v umovakh voiennoho stanu [Conceptual principles of ensuring the economic security of enterprises under the conditions of martial law]. *Scientific View: Economics and Management*. No. 3. Pp. 97 – 102 (in Ukrainian).

8. Tulchynska S., et al. (2024). Artificial intellectualization in the assessment system of the safe development of economic entities. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. Vol. 102. No 8. available at: <https://www.jatit.org/volumes/Vol102No8/6Vol102No8.pdf> (Accessed 30 August 2024).

СТАТТЯ НАДІЙШЛА ДО РЕДАКЦІЇ 20.08.2024